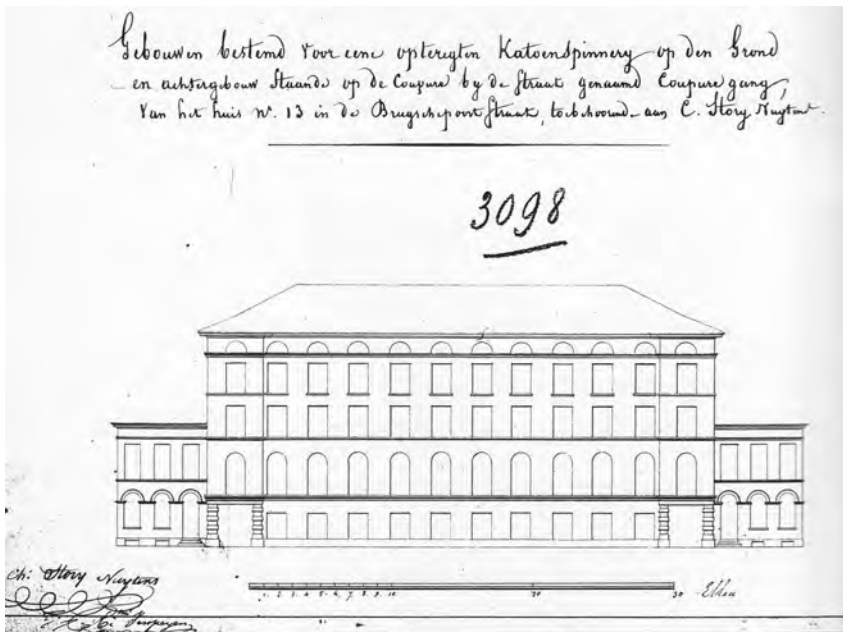

FABRIEKEN ALS PRINSENWONINGEN EN FABRIEKSSCHOUWEN ALS 'EREZUILEN'

Aan de Coupure in 1829

Hoe de Gentenaars bijna twee eeuwen geleden warm gemaakt werden om hun woonplaats te veranderen in wat uiteindelijk een grauwe fabrieksstad zou worden, kan men lezen in een aflevering van de *Gazette van Gent* verschenen in mei 1829. Daarin is er sprake van een katoenspinnerij zo mooi dat ze voor *eene princen woning bestemd* lijkt. Fabrieksschouwen verrijzen *waervan de schoone schikking geenszins zal moeten wyken* (onderdoen) *aen de eerzuylen in andere steden op de openbare plaetsen opgerecht*. De lezers van de *Gazette* werden er dus aangezet om die fabrieksschouwen te vergelijken met 'erezui- len', praalmonumenten zoals de Congreskolom in Brussel en de huldezuil aan de Gentse Charles de Kerchovelaan. We geven het krantentekstje hieronder bijna woordelijk weer. Enkele piepkleine wijzigingen gebeurden omwille van het leescomfort.

Afb. 1. Ontwerptekening uit 1828 van de katoenspinnerij Story -Nuyttens , Coupure Rechts. De in het bijschrift vermelde Coupuregang is de Akkerstraat (Stadsarchief Gent, bouwaanvragen, reeks G12 nr. 3098).

Sedert eenige maenden heeft men op onze schoone wandeling de Coupure dry nieuwe werkhuyzen aengeleyd, welke reeds voltrokken en waer van de weér-ga schier nergens te vinden zyn.

Twee der zelve zyn tot suyker-rafinaden bestemd, waer van eene, behoorende aen den heer Feyeriks, die het voorleden jaer door het ongeluk, getroffen is geweest van zyne katoen spinnery den roof (prooi) der vlammen te zien worden. Die werd opgerecht op den grond der gewezen priory van S. Agneete, nevens het voormalig koningskantoor (een van de benamingen voor de vele diensten ondergebracht in het vroegere klooster), aen den ingang der Coupure. Ze heeft eene pyramidaelvormige schouw. Deze rafinade is van eene uytnemende kloeke bouwing, hebbende de twee voorste kanten met arduyn-steenen bezet, zes verdiepingen en yzere venster-ramen. De andere rafinade, behoorende aen de heeren van Acken en compagnie, is met eene loode platte-forme bedekt, met balustraden omringd, waer op eene yzere zuylvormige kaef staet, welke van ver een schilderachtig gezicht oplevert, en heeft insgelyks zes verdiepingen. Beyde deze raffinaden zullen met een stoomtuyg bewerkt worden.

Afb. 2. Huizen en fabrieksgevels aan de Coupure Rechts. Met de Contributiestraat links. Het grote gebouw rechts is de ook in afb. 1 getoonde spinnerij Story – Nuytens (Stadsarchief, fotoverzameling SCMS).

Afb. 3. De katoenspinnerij Van Den Bossche - Huyttens, Coupure links (porceleinkaart, tweede kwart, 19de eeuw (verzameling Rosa De Vriendt – Mores). De schouw rechts geeft een goed beeld van wat de Gazette bedoelt met ‘fabrieksschouwen als erezuilen’.

Afb. 4. Katoenspinnerij De Bast aan de Coupure rechts bij de hoek van de Iepenstraat (porceleinkaart, tweede kwart 19de eeuw, verzameling Rosa De Vriendt - Mores).

Het derde werkhuis moet tot de katoen spinnery dienen der heeren Story en Verspeyen en vervangt eene brouwery, welke t'eynden de Coupure, dicht by de Brugschepoort stond en den voorleden winter afgebroken is. Het nieuwe gebouw is met zoo veel pracht verveérdigd, dat eenen vremdeling, die het zelve beschouwt, zeer licht zou gelooven, dat het voor eene princen wooning bestemd is. Den voorgevel daer van heeft zicht ter straet en heeft vyf verdiepingen. Maer het geen nu op deze wandeling meest de aendacht verdient, is het opmaken van eene schouwpypp, waer van de schoone schikking geenzins zal moeten wyken aen de eer-zuylen in andere steden op de openbare plaetsen opgerecht. Deze schouw-pyp word gemaekt op een stuk land, nevens de katoen spinnery van den heer van den Bossche-Huytens. Den voet daer van is eenen vierkanten teerling van 36 ellen, waer boven eene tweede vierkant komt, in eene juyste evenredigheyd van den voet, ter hoogte van omtrent 9 ellen. Boven deze beyde vierkanten zal eene schoone en prachtige colonne verheven werden van 21 ellen, te zamen eene hoogte uytmakende van 36 ellen of circa 190 voeten (ongeveer 57 meter). Het uytzicht van deze zuyl zal allerverrukkendst zyn. Zy zal van de eene zyde uytgebreyde meérschen beheerschen van welkers uytteynde men de torens van Sint - Denys, Afsné en Drongen ontdekt, van de andere zyde zal zy de stad en aen deszelfs voet de wandeling der Coupure voor uytzicht hebben. Den heer Van de Capelle, onderscheyden bouwmeester dezer stad, is met de uytvoering dezer schouw of, om beter te zeggen, dezer kolonne belast. Men telt nu reeds op de Coupure 7 fabryken of werkhuyzen, waer onder het groot provintiael werkhuis (Rasphuis gevangen) niet begrepen is.